

לה' הארץ ומלואה,
חיים שאול ברק
- 770 -

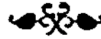
קונטרס

ליקוטים להמראי מקומות ללקוטי שיחות

שמות

יצא תוכן
116115

- יט (קיט) -

יוצא לאור ע"י

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אהלי תורה

417 סראי עוועניו • ברקלין, ניו יארק

שלשים שנה לנשיאות ב"ק אדמו"ר שליט"א

שנת חמשת אלפים שבע מאות ארבעים ואחת לבריאה

יצא תוכן
116115

ליקוט מהספרים שצוינו להם בהמ"מ דליקוט שמות

הערה 3: ... ראה ע"י שם¹.

(1) ויהי כי יראו המילדות את האלקים ויעש להם בתים רב (ולוי) [ושמואל] חד אמר בחי מלכות וחד אמר בתי כהונה ולוי.

הערה 9: ... וראה מה שתירצו¹.

[חדא"ג מהרש"א] ... מה שאמר דבתי לוי ממש לא ידענא מאי רבותי דהא כל שבט לוי נבחר לעבודת הלויים וי"ל דה"ק שאחר שנתגרשה יוכבד מאישה עמרם [זכחה] לינשא שנית לעמרם שהי' לוי דהיינו שנולד ממנה משה שהי' לוי.

[יפה תואר (השלם)] משה ואהרן. אע"פ שאיך הלוי מיוחדת למשה אלא לכל שבט הלוי ומשה מצד אבותיו ירש זה לא מצד עצמו ויעש להם בתים קרינן בי' שהעמיד ממנה משה בזכותה כדלעיל כי לולי זכותה הי' נולד מאחרת וא"ת מי הזקיקו לידחק בזה לימא דויעש בתים בתי כהונה לחד י"ל דאע"ג דאמרינן בתי כהונה על רבויים מ"מ בלשון הכתוב כלהו חד בית מיקרו כדכתיב בית אהרן.

הערה 10: ראה חדא"ג סוטה שם¹. הרי"ף לע"י שם². וראה יפ"ת (השלם) לשמו"ר שם³.

(1) ... ונראה דהני אמוראי רב ושמואל דפליגי הכא פליגי נמ לעיל במילדות מי היו ומ"ד לעיל אשה ובתה ס"ל הכא בתי מלכות ממרים ומ"ד לעיל כלה וחמותה ס"ל הכא בתי כהונה מאלישבע. ...

(2) חד אמר בתי כהונה ולוי וכו'. וצריך להבין במאי פליגי וכל חד נייד מדחבריה ונ"ל דהא תליא בפלוגתא שלמעלה מי היו המילדות אמר רב יהודה כלה וחמותה יוכבד ואחישבע בת עמינדב רב שמואל בר נחמן אמר אשה ובתה יוכבד ומרים והשתא רב לסעמיה דאמר יוכבד ואלישבע וכפי זה אינו יכול לדרוש בתי מלכות ממרים כי מרים איך לה עסק במילדות ולכך דרש בתי כהונה ולוי שמאלישבע אשת אהרן נמשכה שלשלת הכהונה ומיוכבד הלוי ולמאן דאמר התם שהיו יוכבד ומרים יש לדרוש בתי כהונה ולוי ומלכות כהונה ולוי מיוכבד ומלכות ממרים. ...

(3) בתי כהונה ולוי. היינו למ"ד לעיל יוכבד ואלישבע ומ"ד מלכות כמ"ד יוכבד ומרים.

הערה 16: ... ע"ד לך יב, ה¹ ובפרש"י², ... וראה פרש"י תצוה כט, כד³. אמור כא, כב⁴.

(1) ויקח אברם את שרי אשתו ואת לוט בן אחיו ואת כל רכושם אשר רכשו ואת הנפש אשר עשו בחרן. ...

(2) אשר עשו בחרן. שהכניסן תחת כנפי השכינה אברהם מגייר את האנשים ושרה מגיירת הנשים ומעלה עליהם הכהוב כאלו עשאו (לכך כתיב אייר עשו).

(3) על כפי אהרן וגו' והנפה. שניהם עסוקין בתנופה הבעלים

- והכהן -

והכהן הא כיצד כהן מניח ידו תחת יד הבעלים ומניף ובזה היו אהרן ובניו בעלים ומשה כהן.

(4) ומן הקדשים יאכל. שמצינו שהותרו לזר שאכל משו: בשר המלואים.

הערר 31: ... וראה רשב"ם¹ ... ראה פי' הב' בחזקוני². פי' טור הארוך³. אברבנאל בפ"י הג'⁴. ... ראה בכ"ז רבינו בתיי כאן⁵. באר מים היים לפרש"י⁶.

(1) ויעש להם בתים לשמרם פן ילכו לעבריות היולדות.

(2) ד"א ויעש להם פרעה בתים לעמוד בהם ולא יהיו זזות מהם וצוה להולין שם העבריות בשעת לדתן להמליך היאורה הזכרים.

(3) יש מפרשים ויהי כאשר יראו המילדות את האלקים, ולא הועיל לפרעה מה שציוה להם להורגם, ויעש להם פרעה גזירות בתים, שהושיב ישראל בין בתי מצרים כדי שידעו עת לדתן, או בהים ממש, שעשה בתים ידועים שלא ילדו אלא בהם.

(4) ואפשר לפרש שאין ויעש להם בתים חוזר להב"ה ואינו מכלל ההטבה שנזכר למעלה אבל שהוא קשור וסמוך עם מה שכתוב אחריו ויצו פרעה לכל עמו לאמר כל הבן הילוד וגו' ויהי ענין הכתוב כן שכאשר התנצלו המילדות שלא היו נקראות להוליד את העבריות במהירות וריהטא אלא באיחור גדול עד שמפני זה בטרם תבא אליהן המילדות ילדו הנה המלך לתקן זה עשה להן בתים רשומות ומצויינות שכל אדם ידע ויכיר זה בית המילדת כדי שכל אשה בטרם תבא חבל לה תקרא את המילדת ועם זה בסמוך צוה לכל עמו לאמר שבשמעם קול דופק בבתי המילדות ילכו אחריהן ...

(5) ויעש להם בתים. ... כלומר שהושיב להם שומרים והעמיד בית מצרי אחד בין שני בתים של ישראל כדי שלא יוכלו להסתיר את הילדים מהם. ... וע"ד המדרש ויעש להם בתים ברכם בבתי אבות בתי כהונה ולוי' מיוכבד ומלכות ממרים. וכך כתיב (תהלים קלה) בית אהרן ברכו את ה' בית הלוי ברכו את ה'. ולפי המדרש הזה אין מלת ויעש חוזרת לפרעה רק אל האלקים. ומה שהזכיר ויצו פרעה ולא אמר ויצו לכל עמו מוכיח על זה כי מלת ויעש חוזרת להש"י ועל כן הוצרך להזכיר שם פרעה. ותחזור מלת להם למילדות והי' לו לומר להן כי כן משפט הלשון בנקבות וכך הזכיר למעלה ויאמר להן מדוע עשיתן. אבל מצינו כי הוא דרך הכתובים במקומות ...

(6) וי"מ שר"ל שפרעה קצף עליהם ועשה להם בתי כלאים והיו כגורים שם כל ימיהם, ואין נראה דא"כ לא היו בטובה, ומהו שאמר ויישב אלקים. וי"מ עוד שפרעה עשה להם לישראל בתים ר"ל שבין כל ב' בתי ישראל עשה בית מצרי אחד, כדי שלא יוכלו להסתיר את בניהם מהם. ואין נראה שמוסב אל פרעה שלא נזכר במקרא זה. וגם שנאמר שמלת להם יהא מוסב על ישראל ולא על המילדות.

הערה 32: ... וראה מדרש הגדול כאן¹.

(1) ויהי כי יראו המילדות את האלקים ויעש להם בתים. וכי

- לשעבר -

לשעבר לא הי' להם בתים, אלא ישלח פרעה להרגן ורסה אותן הקב"ה כשתי קורות של בתים.

הערה 33: ראה ראב"ע פרשתנו פסוק כ¹. פי' הקצר שם². רד"ק שם³. חזקוני בפי' הא'⁴. טור דארוך בפי' הא'⁵. אברבנאל בפי' הא'⁶.

(1) וזה הטוב הוא הנזכר אחר כן ויעש להם בהים. כמו כי בית משה יעשה לך ה'.

(2) בית - משפחה גדולה וחשובה. ראה רש"י. בקצר: והמעם שהרבה זרעם תגמול שכר שהחיו את זרע ישראל.

(3) ויעש להם בתים, בני בית כלומר שפרו ורבו.

מזכיר התנאים

(4) בהים. אלו בנים שבניו של אדכ נקראו בית.

(5) ויעש להם בהים. פירוש שהרבה להם בנים, שפרו ורבו מאו עד שהיו אומרים אלו בני שפרה ופועה ובית לשון בנים, כמו ביה יעשה לך.

(6) ויעש להם בהים אפשר לפרשו מלשון כי יעשה לך אלקים שהוא רמז לעושר ולכבוד יאמר שנתן למילדות ולכל אחת מהן בית ודון ובנים ובנות והם בהים מלאים כל טוב.

הערה 36: וראה מפרשים שם¹.

(1) [חדושי הרש"ש] ולא הי' למרים אלא ה' שנים שאהרן גדול ממשה ג' שנים. מלשון המדרש נראה דדייק מזאהרן גדול ממשה ג"ש ה"ה דמרים גדולה מאהרן ג"ש וכ"נ להדיא מחוס' בכורו (ד' א') ד"ה ואהרן שפי' כן. וזה המעשה הי' קודם לידת משה קרוב לשנה א"כ הי' אז אהרן בן ב' שנים ומרים בת ה' שנים.

[פירוש מהרז"ו] אלא ה' שנים. שנקראת מרים ע"ש המירור של קושי השיעבוד כמ"ש וימררו את הייהם וגו' שהי' פ"ו שנה קודם הגאולה כמ"ש בסדר עולם פ"ג ובשי"ר פסוק כי הנח הסחיו עבר ובעת הגאולה הי' משה פ' שנה ואהרן פ"ג ומרים פ"ו וקודם לדת משה היתה בת ה' שנה וכך הוא בפסיקתא רבתי פט"ו סי"א.

הערה 37: וראה פי' הרד"ק בירמי' שם¹. וראה פענח רזא כא

(1) ויסתירם ה'. שהפשו במקום שהיו ולא מצאום כי הסתירם אפשר עסת חשך כביבותם או שביטל כה ואוחכ באותו מקום שהיו ירמיהו וברוך.

(2) דבר אחר ויעש להם בהים. פי' הר"ר אהרן זקיננו של הג"ן שכשאמרו לפרעה כי חיות רנה נחשבו לשקרניות לפרעה דאין ישתנו נשי העולם בטבעיהן זו מזו. ועל זה אמר וייטב אלקים למיילדו' שהטיב להן להמליטן מידו. ובמה. זהו וירב העט וגומ שנתאמת דדבר אצל פרעה על ידי כן. ואמר אל"כ איך יספיקו שתי מילדות לעם רב כזה ולרבוני הנולדים. וזהו ויעש להם השי" למיילדות בתים שישבו לבטח בבתיהם. ולא הוצרכו עוד מחמת מלך מלאכי מות.

- הערה -

הערר 40: ראה פרש"י ויחי מט, ג¹.

(1) יתר שאת. ראוי הייתה להיות יתר על אחיך בכהונה לשון נשיאת כפים: ויתר עז. במלכות כמו [ש"א ב] ויתר עז למלכו.

הערר 43: ... ראה גו"א כאן בפרש"י¹.

(1) שקרויים בהים. ... כי אלו הג' הם עומדים בקביעות ונמשכים תמיד כמו הבית שהוא עומד בקביעות כי הכהונה לא תוסר לעולם וכך הלוי' והמלכות אם בנו הגוף קודם לכל ישראל כדכתיב למען יאריך ימים על ממלכתו הוא ובניו ודרשו בנו קודם לכל לכך נקראו בהים כך נראה.

הערר 48: ראה פרש"י ויקהל לז, א¹.

(1) ויעש בצלאל. לפי שנתן נפשו על המלאכה יותר משאר חכמים נקראת על שמו:

הערר 49: ולהעיר ממשפטים שם השייכות דחור (בנה של מרים) לתורה¹.

(1) ואל הזקנים אמר עבו לנו בזה עד אשר נשוב אליכם והנה אהרן וחור עמכם מי בעל זברים יגש אלהם.

שוה"ג להע" 53: ... וראה לקו"ת ואתהנך י, א¹. יהל אור לתהלים ע' 494². המשך מים רבים תרל"ו פרק ר ואילך³.

(1) ... והענין דהנה דמצות הם בחי' לבושים לנפש דהיינו שהוא המשכת בחי' סוכ"ע בממכ"ע וזהו בחי' לבוש שהוא המקיף להגוף. אך שמירה הגוף והלבוש הוא על ידי בית וזהו בחי' התורה. וכמ"ש בזהר דאורייתא היכלה עילאה דקודשא בריך הוא.

(2) בוניך הוא חושבע"פ שנק' בית. [וראה שם בארוכה]

(3) והנה בבחי' המקיפים עצמם יש ב' בחי' לבוש ובית, ונגד ב' בחי' אלו זהו מה שהמצות בכלל נקראו לבושים ... שממעה המצות וכוונתם נעשים לבושים לנפש בגעה"ת וגעה"ע, ... [וראה שם בארוכה]

הערר 54: ראה חדא"ג מהרש"א סנהדרין צ, א (ד"ה מנין)¹.

(1) מנין שכל מדותיו של הקב"ה מדה כו'. נראה דלא סגי לי' לאתויי הכא הא דתניא בפרק המקנא רבי אומר מנין שבמדה שאדם מודד מודדין לו שנאמר בכאסאה בשלמה וגו' דהתם אפשר לפרש דאמרינן במעשה אדם.

הערר 55: ... וראה פרש"י יתרו יח, יא¹. נשאה, כד². שלה יד, לז³.

(1) כי בדבר אשר זדו עליהם. כהרגומו במים דמו לאבדם והם נאבדו במים.

(2) והשקה את האשה. ... לפי שנאמר בטן וירך מנין לשאר כל הגוף ת"ל ובאו בה בכולה אם כן מה ת"ל בטן וירך לפי שהן התחילו בעבי' תחלה לפיכך דתהל מהו הפורענות:

(3) במגפה לפני ה'. באותה מיתר ההגונה להם מדה כנגד מדה הם חטאו בלשון ונשתרבו לשונם עד טבורם ותולעים יוצאים מלשונם ובאין לתוך טבורם לכך נאמר במגיפה ולא במגפה וזה לפני ה' באותה הראוי להם על פי מדותיו של הקב"ה שהוא מודד מדה כנגד מדה.

הערך 56: ... ולהעיר מהושע ג, ה¹. ובפרש"י שם². וראה כהמ"צ להצ"צ מצות מינוי מלך³.

(1) אחר ישבו בני ישראל ובקשו את ה' אלקיהם ואת דויד מלכם ופחדו אל ה' ואל טובו באחרית הימים.

(2) ישבו בני ישראל ובקשו את ד' וגו'. תנא משום רבי שמעון בן יוחאי בשלשה דברים מאסו בני ישראל בימי רחבעם במלכות שמים ובמלכות בית דוד ובבית המקדש. הדא הוא דכתיב (מלכים א' י"ב). אין לנו חלק בדוד כמשמעו. לאהליך ישראל (שם) אל חקרא לאהליך אלא לאלקיך ראה ביתך דוד (שם) זה בית המקדש. אמר רבי שמעון בן מנסיא אין מראין סימן טוב לישראל עד שיחזרו ויבקשו שלשהן אחר ישבו בני ישראל ובקשו את ה' אלקיהם זו מלכות שמים ואת דוד מלכך כמשמעו. ופחדו אל ה' ואל טובו זה בית המקדש כד"א (דברים ג') ההר הטוב הזה.

(3) ... הנה ענין המכוין במינוי המלך הוא שבו ועל ידו יהיו ישראל בטילים לה' כי כל ישראל צריכים להיות בטילים למלך וסרים למשמעתו בכל אשר יגזור ... והנה המלך בעצמו בטל לאלקות ... עד שגם בגשמיות לא הי' יכול להרים עיניו ולהגביה לבו בבחי' יש ודבר מה אלא הי' כמו בחי' דומם שאין לו תנועה וזהו העיקר במלך .. ומאחר שהמלך הוא בטל למלכות שמים וישראל בטילים למלך הרי נמצא בו ועל ידו ישראל בטילים לאלקותו ית' וזאת היא עבודת המלך תמיד להיות בו ועל ידו הנבראי' בטילים לה' ע"י שהוא בטל והם בטילים אצלו כו' ...

שנה"ג להע' 56: וראה במדבר א, ו ואילך¹ ובפרש"י². ג, ו ואילך³. בהעלותך ח, ו ואילך⁴. קרח יח, א ואילך⁵. וראה לשון הרמב"ם רפ"ג ורפ"ד דהל' כלי המקדש⁶.

(1) (נ) ואתה הפקד את הלויים על משכן העדת ועל כל כליו ועל כל אשר לו המה ישאו את המשכן ואת כל כליו זהם ישרתו וסביב למשכן יחנו: (נא) ובנסע המשכן יורידו אתו הלויים ובחנת המשכן יקימו אתו הלויים והזר הקרב יומת:

(2) (נא) יורידו אתו. ... כשבאין ליסע במדבר ממכע למכע היו מפרקין אותו מהקמתו ונושאים אותו עד מקום אשר ישכון שם הענן ויחנו שם ומקימין אותו.

(3) הקרב את מטה לוי ודעמדת אתו לפני אהרן הכהן ושרתו אתו. ...

(4) (ו) קח את הלויים מתוך בני ישראל וטהרה אותם. (טו) ואחרי כן יבאו הלויים לעבד את אהל מועד וטהרת אתם והנפת אתם תנופה. (טז) כי נתנים נתנים המה לי מתוך בני ישראל חחת פטרת כל רחם בכור כל מבני ישראל לקחתי אתם לי. (יז)

- כי -

כי יי כר בכור בבני ישראל באדם ובבהמה ביום הכהי כל בכור בארץ מצרים הקדשתי אתם לי. (יח) ואקה את הלויים תחת כל בכור בבני ישראל. יט. ואתנה את הלויים נתנים לאהרן ולבניו מתוך בני ישראל לעבד את עבדת בני ישראל באהל מועד ולכפר על בני ישראל ולא יהי בבני ישראל נגף בגשת בני ישראל אל הקדש.

(5) (א) ויאמר ה' אל אהרן אתה ובניך ובית אביך אתך תשאו את עון המקדש ואתה ובניך אתך תשאו את עון כהנתכם. (ב) וגם את אחיך מטה לוי שבט אביך הקרב אתך וילוו עליך וישרתוך ואתה ובניך אתך לפני אהל העדה. ... (ד) ונלוו עליך ושמרו את משמרת אהל מועד לכל עבדת האהל וזר לא יקרב אליכם. (ו) ואני הנה לקחתי את אחיכם הלויים מהוך בני ישראל לכם מתנה נתנים לה' לעבוד את עבודת אהל מועד.

(6) [פרק שלישי] לוי כולו מובדל לעבודת המקדש שנאמר בעת ההיא הבדיל ה' את שבט הלוי. ומצות עשה להיות הלויים פנוייך ומוכניך לעבודת המקדש בין רצו בין שלא רצו שנאמר ועבד הלוי הוא את עבודת אהל מועד. ובן לוי שקבל עליו כל מצות לוי' חוץ מדבר אחד אין מקבלין אותו עד שיקבל את כולך.

[פרק רביעי] הכהנים הובדלו מכלל הלויים לעבודת הקרבנות שנאמר ויבדל אהרן להקדישו קדש קדשים. ומצות עשה היא להבדיל הכהנים ולקדשם ולהכנינם לקרבן שנאמר וקדשתו כי את לחם אלקיך הוא מקריב.

הערה 58: ראה הל' ת"ת לאדה"ז פ"ב ה"ב¹, וש"נ².

(1) וכך בד"שות ההגדות להתבונן מהוכס מוסר השכל לידע את ה' כמו שאמרו חכמים (*ספרי רמב"ן במנין המצות) רצונך שתכיר מי שאמר והי' העולם למוד דברי אגדה שמתוך כך אתה מכיר את הקב"ה ומחדבק בדרכיו כי רוב סודות התורה שהיא חכמת הקבלה וידיעת ה' גנוזים באגדו'.

(2) ספרי רמב"ן: ספרי עקב יא, כב. רמב"ן במנין המצות סי' ז. ראה ג"כ חינוך פ' עקב סי' חלד. אבות דר"נ ספכ"ט. שו"ע אדה"ז סי' קנו ס"ד.

הערה 59: וראה לקו"ש פ' וירא ש.ז. בסופו¹.

(1) ... ועפ"ז איז אויך פארשטאנדיק וואס רש"י זאגט "ושתי הלשונות בב"ר" אויך איז ניט מציין זייער מקור אין גמרא - ווייל דוקא דורך מציין זיין צו ב"ר - מדרש - איז מודגש אז ביידע פירושים זיינען אן אגדה; משא"כ אין גמרא, וואו פיל פון די ענינים וואס מ'לערנט אפ פון פסוקים, זיינען (אויך) ע"ד הפשט.

הערה 66: ראה גם לקו"ש קרח תש"מ סעיף יו"ד¹. לקו"ש פ' וילך תשל"ו סעיף ו'².

(1) די עבודה פון א כהן ובפרט פון - כהן גדול, וואס טאר ניט ארויסגיין פון ירושלים - יראה שלם, וואס שלימות היראה איז די עבודה פון מסנ"פ. אויך נאכמער: ומן המקדש לא

- יצא. -

יצא. ענינו איז שטיין אין א שטענדיקער פאראייניקונג און
התברוח מיטן אויבערשטן,

(2) ... די מדריגות "כהונה" ו"לוי" .. זיינען דא בא
יעדן אידן: בחי' "כהן" איז די מדריגה אין נפש וואס דארטן
איז ניטא (רירט ניט אן) קיין סומאה .. אין אנדערע ווערטער
(ובלשון התניא): כהן איז דער מצב (עבודה) פון אתהפכא, ס'איז
ניטא קיין רע

הערה 67: ... וראה רמב"ם שם¹. הל' ביאת מקדש פ"א ה"י².

(1) ובית יהי' לו מוכן במקדש והוא הנקרא לשכת כ"ג. ותפארת
וכבודו שיהי' יושב במקדש כל היום. ולא יצא אלא לביתו בלבד
בלילה או שעה או שתיים ביום. ויהי' ביתו בירושלים ואינו זז
משם.

(2) ... כהן גדול אסור לגדל פרע ולקרוע בגדיו לעולם.
שהרי תמיד הוא במקדש ולכן נאמר בו את ראשו לא יפרע ובגדיו
לא יפרום.

לעילוי נשמת

הרה"ח הרה"ת ר' **מנחם מענדל** ב"ר יוסף ע"ה

נפטר כ' טבת ה'תשכ"ז

ת.נ.צ.ב.ה.

נרפס ע"י בנו

הרה"ח הרה"ת וכו' **דוד שלמה** שי'

ד י י ט ש